

VIATA ȘTIINȚIFICĂ

BICENTENAR GEORGE BARIȚIU

SESIUNE DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

(București, 14 iunie 2012)

VICTOR EMANUEL GICA

La inițiativa acad. Alexandru Surdu, Secția de Filosofie, Teologie, Psihologie și Pedagogie a organizat, în Aula Academiei Române, sesiunea de comunicări științifice *Bicentinar George Barițiu* (14 iunie 2012).

Lucrările sesiunii au fost deschise de acad. Dan Berindei, vicepreședinte al Academiei Române, care a și susținut comunicarea *Polivalentul George Barițiu*.

Istoric de profesie, acad. Dan Berindei s-a referit, în principal, la activitatea de istoric și publicist a lui George Barițiu care, în lucrarea sa, *Părți alese din istoria Transilvaniei pre două sute de ani în urmă* (3 volume, 1889-1891), tratează în mod obiectiv, și chiar în cunoștință directă de cauză, ca participant la Revoluția din 1848, evenimentele cruciale prin care treceau românii din Transilvania, care se pregăteau încet, dar sigur, pentru crearea viitoarelor condiții culturale și social-politice ale Marii Uniri. Bun cunoscător al situației din Principatele Române, prin negustorii români din Cetatea Kronstadt, dar și a situației din Imperiul Austriac și din Turcia, el a fost unul dintre cei care au prezis evenimentele anului 1848, ce-i drept, fără să prevadă atitudinea retrogradă, antiromânească, a maghiarilor, a imperialilor austrieci și a saxonilor care l-au sprijinit ca publicist și gazetar.

Datorită activității sale de redactor la două reviste („Gazeta de Transilvania” și „Foaie pentru minte, inimă și literatură”), la care publicau cărturarii din toate provinciile locuite de români, și fiind considerat ca unul dintre marii reprezentanți ai Școlii Ardelene, cu lucrări de istorie, literatură, filologie și folclor, la 22 aprilie 1866, alături de Timotei Cipariu și Gavriil Munteanu, a fost ales, pentru Transilvania, membru fondator al Societății Literare Române. În această calitate, George Barițiu, chiar de la început, a avut contribuții remarcabile la organizarea Societății. El a propus ca societatea să nu se limiteze la problemele de limbă și literatură, ci să acorde interes și problemelor generale de știință, cultură și istorie, ceea ce va și face ulterior Academia Română. Datorită lui s-au înființat „Analele” Societății și a fost declarată indepen-

dența acesteia de imixtiunile politice; au fost constituite primele trei secțiuni și s-a lucrat la elaborarea și votarea statutelor, după care s-a organizat Societatea Academică Română (1867) care va deveni, la 29 martie 1879, Academia Română.

George Barițiu, pentru meritele sale excepționale (științifice, culturale și organizatorice), a devenit Președinte al Secțiunii istorice a Societății Academice Române (1867-1879) și a Academiei Române (1879-1885); a fost vicepreședinte al Societății Academice Române (1876-1879) și Academiei Române (1887-1888) și, în cele din urmă, Președinte al Academiei Române (1893).

Prof. univ. dr. Dumitru Acu, Președintele Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, Astra, a ținut comunicarea *George Barițiu, președintele Asociațiunii Transilvane*.

De la înființarea Astei (1861), George Barițiu a fost secretar general până în 1887, după care a fost Președinte (1888-1893). Aceasta dovedește, de bună seamă, că în tot acest interval, de 32 de ani, a desfășurat o activitate meritorie pentru Asociațiune, fiind, cum s-a spus, „cel mai însuflețit exponent al Astei”. El a fost cel care a elaborat Programul Astei, cultural, social și economic. Mai concret: să tipărească manuale pentru școlile „poporale” ale Asociațiunii, în mod special un compendiu de istoria Transilvaniei, cărți de popularizarea cunoștințelor avansate pentru practicarea agriculturii, viticulturii și creșterii animalelor. Să facă investigații asupra obiceiurilor populare, a portului popular și să sprijine menținerea acestora; studii asupra igienei, hranei și esteticii populare; asupra etnologiei și psihologiei românilor și multe altele. El a fost primul organizator al Adunărilor generale, care de la început s-au ținut în locuri diferite, oferind prilejul de manifestare al românilor din întreaga Transilvanie, prin expoziții artistice și meșteșugărești, prin concerte, coruri, dansuri populare și, nu în ultimul rând, prin discursuri științifice, culturale, patriotice. Barițiu a fost și cel care a popularizat acțiunile Astei în publicațiile sale, până în 1850 la Brașov, în „Gazeta de Transilvania” și „Foaie pentru minte, inimă și literatură” și apoi în revista „Transilvania” (din 1868), în „Analele Asociațiunii” și, mai ales, în numeroasele lucrări publicate în cursul anilor.

Președintele de astăzi al Astei, care cuprinde prin despărțimintele sale toate localitățile locuite de români, din Țară și din jurul Țării, consideră că activitatea lui George Barițiu în cadrul Asociațiunii a fost exemplară și a rămas ca pildă demnă de urmat până în zilele noastre.

Discursul acad. Alexandru Surdu a stârnit entuziasmul publicului. Din ceea ce ne interesează pe noi, semnalăm aici o problemă care, din diferite motive, a fost trecută cu vederea. Este vorba despre macedo-români, istro-români, megleno-români, armâni sau machedoni, cum li se zice de regulă. Doar atât că astăzi prin machedoni se înțeleg astăzi românii sud-dunăreni refugiați în România datorită persecuțiilor din țările balcanice după Primul Război Mondial. Ei se găsesc în aproape toate județele țării, mai mulți însă în Dobrogea; o parte dintre ei, cei care mai respectă „părinteasca dimândare” (porunca strămoșească) vorbind încă, amestecate cu multe cuvinte românești, dialecte valahe sud-dunărene. Dar nu despre aceștia ne-a vorbit fostul nostru profesor, ci despre machedonii din Imperiul Austriac, din care, după pacea de la Karlowitz (1699), făcea parte și Ungaria și Transilvania.

Machedonii aceștia erau negustori ai turcilor (opriți prin religie să facă negustorie), alături mai ales de greci, bulgari, armeni și evrei, dar și de munteni și moldoveni. Organizați în companii negustorești, numite „companii grecești” datorită predominării grecilor, ei s-au stabilit în marile orașe ale Imperiului Austriac: Viena, Budapesta, Sibiu și Brașov. Pentru practicarea negustoriei însă erau obligați să obțină cetățenie austriacă, ca și pentru stabilirea lor în marile orașe-cetăți de pe vremea aceea.

Ei purtau diferite nume: turcomeriți, sudiți, companiști și, datorită predominanței grecilor, mai ales la Sibiu („în Greci” era numit cartierul lor) și la Brașov („grec” ajunsese să însemne *negustor* sau prăvăliaș „mă duc la grec” = mă duc la prăvălie), mai sunt încă nume de familie „Grecu” pentru urmașii machedonilor sau românii turcomeriți, pe care catolicii din Blaj îi considerau chiar turci, necredincioși, schismatici periculoși etc. Spre surprinderea lui George Barițiu, care i-a cunoscut în perioada despărțirii acestora de grecii din Cetatea Corona (Kronstadt), când și-au făcut propria lor biserică și școală.

Mai ales după persecuțiile din Albania și distrugerea orașului Moscopole, au venit în Imperiul Austriac un nou val de negustori machedoni sau persoane înstărite care s-au stabilit la Viena și Budapesta, dar și în alte localități, mai ales din Ungaria. Aici au întâlnit populația româno-pannoniană, cum s-a întâmplat cu familia Șaguna, și s-au „românizat”, ca să zicem așa, în scurt timp. Cei de la Viena au fost însă asimilați de nemți (cazul familiei Capra de la Viena).

Din păcate, regretă Alexandru Surdu, nimeni nu s-a mai interesat de soarta românii panonieni și a machedonilor din Ungaria (s-a mai discutat doar despre moștenirea familiei Gojdu din Budapesta). Astăzi se pare că au dispărut aproape total, lăsând în urmă doar biserici părăsite. Soarta celorlalți macedo-români din Albania, Bulgaria, Macedonia și Grecia a fost la fel de tristă. În Transilvania însă lucrurile s-au petrecut altfel, mai ales la Sibiu și la Brașov, dar și în localitățile apropiate acestora: Rășinari, Săliște sau Săcele, Codlea, Țânțari (Zinzari), așezări unde macedo-românii au devenit cu timpul, datorită avantajului oferit de cetățenia austriacă, cei mai de vază reprezentanți ai românii ardeleni, mai ales înainte de Primul Război Mondial. Sunt cunoscute adevărate „dinastii” de clerici și cărturari macedo-români: Blaga, Goga, Meșota.

În Transilvania s-au mai petrecut două fenomene care ar fi putut să fie total antiromânești: încetățenirea austriacă și chiar înnobilarea unor români, mai ales militari ai austriecilor, dar și români înstăriți, și catolicizarea, însoțită adesea de maghiarizare. Din prima categorie făceau parte și strămoșii lui George Barițiu și Ioan de Pușcariu din Bran. Unii, din ambele categorii, au devenit, ce-i drept, și trădători, dar alții, cei din Școala Ardeleană, au fost cei mai înfocați luptători pentru drepturile românii ardeleni. Acesta este și cazul lui George Barițiu.

„Mulțumirea noastră, a spus Alexandru Surdu, la finele alocuțiunii sale, este că, într-un fel sau altul, ca brașoveni sau sibieni, ca ardeleni în genere, prin Asociațiunea noastră pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, îl putem revendica, fără nici o sfială, pe George Barițiu, ca pe unul dintre marii noștri înaintași întru dragostea de Țară și de Pământ Românesc”.

**CENTENAR NICOLAE STEINHARDT
(1912–2012)**

SESIUNE DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

(București, 4 iulie 2012)

VICTOR EMANUEL GICA

Împlinirea unui secol de la nașterea lui Nicolae Steinhardt nu putea să treacă neobservată, mai ales după traducerea și publicarea cărții sale *Jurnalul Fericirii* în șapte țări. Din păcate, în România, la startul publicării operei vaste a lui Steinhardt s-au aliniat mai multe edituri care și-au făcut o concurență neloială și s-au obstrucționat reciproc. „Proiectul demarat de Editura Humanitas, ne relatează Florian Roatiș în *Fișa biobibliografică* a lui N. Steinhardt, apărută în revista „Familia română”, XIII, nr. 2(45), mai 2012, a dus la un proces cu Mănăstirea Sf. Ana de la Rohia pentru drepturile de editare, câștigat firesc de aceasta din urmă, care s-a angajat imediat, împreună cu Editura Polirom din Iași, la editarea operei integrale a lui N. Steinhardt” (*op. cit.*, p. 14). Ceea ce n-a condus la aplanarea adversităților dintre instituțiile implicate, direct sau indirect, în aceste confruntări. Din această cauză, la „ceas aniversar”, când ne-am fi așteptat ca divergențele să fie uitate, căci vina n-a fost a lui Steinhardt, inițiativa de sărbătorire a centenarului acestuia a revenit Fundației „N. Steinhardt”. Președintele Fundației P.S. dr. Justin Hodea Sigheteanul, Arhiepiscop Vicar al Maramureșului și Sătmăruului, și Arhim. Dr. Macarie Motogna, secretarul general al Fundației, s-au adresat acad. Alexandru Surdu, Președintele Secției de Filosofie, Teologie, Psihologie și Pedagogie a Academiei Române, care a reușit organizarea unei Sesiuni de comunicări științifice *Centenar N. Steinhardt* în Aula Academiei Române.

Acad. Ionel Haiduc, Președintele Academiei Române, în *Cuvântul de deschidere* al Sesiunii, a făcut o evocare a personalității lui N. Steinhardt, care s-a dovedit – în ciuda condițiilor deosebit de grele în care a trăit, printre care și anii de închisoare – un cărturar de seamă, ale cărui contribuții vor rămâne înscrise la loc de cinste în istoria culturii române.

De un interes deosebit s-a bucurat *Mesajul* de binecuvântare al Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, citit de către P.S. Macarie, Episcopul românilor ortodocși din Europa de Nord. „Marginalizat, prigonit și arestat, supus rigorilor detenției din închisorile comuniste de la Jilava, Gherla și Aiud, Steinhardt L-a descoperit pe Hristos Cel răstignit și înviat, care îi transformă suferințele în fericire”.

Preafericitul Părinte Daniel apreciază contribuțiile teologice ale lui N. Steinhardt de „mărturisitor al experienței întâlnirii cu Hristos”, dar și faptul că a reușit să aplice în scrierile și predicile sale spiritul evanghelic la diferite contexte sociale, bazându-se pe o bogată literatură de specialitate dintr-o mulțime de domenii ale științei și ale culturii în genere.

Prestigiul Sesiunii de comunicări științifice a fost asigurat și prin participarea Î.P.S. Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, care a stabilit locul monahului de la Rohia în contextul teologic al vremurilor noastre, iar P.S. Justin Sigheteanul, Președintele Fundației „N. Steinhardt”, care l-a cunoscut personal, a relatat împrejurarea pătrunderii în monahism a lui N. Steinhardt, cu ajutorul Episcopului Justinian și al Starețului Serafim al Mănăstirii „Sf. Ana”, la 16 august 1980. „Astfel, ultima dorință, aceea de a deveni monah, i-a fost îndeplinită și, lepădând mantia de filosof, a îmbrăcat cu smerenie modesta rasă călugărească neagră, pe care o purta însă cu mult drag și multă demnitate”.

Cu ocazia centenarului, Mănăstirea „Sf. Ana” de la Rohia, care este moștenitoarea patrimoniului cultural N. Steinhardt, i-a amenajat chilia memorială, a organizat 12 ediții ale unor ateliere de pictură, urmate de vernisarea acestora la Catedrala Episcopală „Sf. Treime” din Baia Mare, a înființat Fundația „N. Steinhardt”, a publicat – în parteneriat cu prestigioasa Editură Polirom de la Iași – 14 volume din Integrala N. Steinhardt și, în fine, a contribuit la organizarea Sesiunii de comunicări științifice din Aula Academiei Române.

Au mai prezentat comunicări științifice dr. Nicolae Mecu, de la Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” (*Neojunimistul N. Steinhardt*); pr. conf. univ. dr. Ștefan Iloaie, de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (*Curajul mărturisirii: credința și fapta în viața și opera Monahului Nicolae Delarohia*); conf. univ. dr. Florin Roatiș, de la Universitatea de Nord din Baia Mare (*N. Steinhardt și generația '27. Afinități elective*); lector univ. dr. George Ardeleanu, de la Universitatea din București (*Critica literară între subversiune și beatitudine. Modelul N. Steinhardt*).

Redăm în continuare discursul acad. Alexandru Surdu, unul dintre cele mai frumoase omagii aduse monahului de la Rohia:

NICOLAE STEINHARDT DESPRE FERICIRE

Alexandru Surdu

Discuțiile referitoare la istoria filosofiei românești au relevat faptul că, cel puțin între cele două războaie mondiale, datorită unor împrejurări speciale, alături de filosofii profesioniști, au existat și numeroși savanți și oameni de cultură care au avut contribuții filosofice remarcabile, uneori chiar mai importante decât ale celor dintâi. Mulți dintre ei nu au fost încă valorificați din perspectivă filosofică, cel mai important fiind chiar Mihai Eminescu. Centenarul Nicolae Steinhardt ne prilejuiește ocazia încadrării acestuia, cel puțin prin lucrarea sa monumentală, *Jurnalul fericirii*, printre filosofii neprofesioniști cu rezultate admirabile.

Ne referim aici chiar la noțiunea de „fericire”, care a fost și a rămas, alături de „înțelepciune”, în centrul preocupărilor etico-filosofice.

Fericirea poate fi studiată din mai multe perspective. Cea mai simplă este *perspectiva psihologică*, fericirea, ca și bucuria, fiind legată de plăcere, mai precis, de o stare generală benefică. *Sinergetic*, de o cumulare a plăcerilor fizice și intelectuale, spre deosebire de „bucuriile simple”, despre care vorbise filosoful Constantin Noica, un fost coleg de liceu al lui Steinhardt, într-o lucrare de tinerete, pe care i-o cunoștea de bună seamă.

Tot despre fericire a vorbit și Petre Andrei, din perspectivă însă mai mult sociologică, despre fericirea în societate și pentru societate, care poate să meargă până la jerfta de sine. Vorbise și Mircea Vulcănescu, din perspectivă etică, respectiv comportamentală, și Petre Țuțea, care îi adaugă și dimensiunea religioasă. Este remarcabil faptul că toți au sfârșit-o năprasnic. Primul și-a luat viața, al doilea a murit sacrificându-se în temnița de la Aiud, iar ultimul în chinuri groaznice.

Dar ce este fericirea? Grecii îi spuneau *eudaimonia*, un fel de *indemonizare*, căci, deși era o activitate a sufletului, *enérgeia tes psyches*, ea se datorează și intervenției divine, demonice sau dumnezeiești. Fiind creștinește o îndumnezeire (*theosis*). Dar nu este dată oricui, zice Aristotel, ci numai înțeleptului sau iubitorului de înțelepciune, filosofului, căci *eudaimonia* este legată de *sophia*. Fiind o trăire specială, superioară, *ariston, kálliston kai hédiston*, cea mai nobilă, cea mai bună și cea mai plăcută, zice Aristotel, este o purificare (*katharsis*) a sufletului. Și este legată de cele cinci componente ale acestuia: *frica, mila, dragostea de oameni, plăcerea și uimirea*.

Se pare că Steinhardt cunoștea toate acestea, căci vorbește despre fiecare, dar pe Aristotel îl menționează doar cu afirmația îndoielnică despre uleiul care nu îngheață iarna. Oricum, însă, Steinhardt încearcă un fel de expunere *genetică, cronologică* a fericirii, cu ceea ce o precede și ceea ce îi succede. Aceasta este semnificația gândului său.

Ceea ce intrigă este faptul că datele nu se prezintă cronologic, ci surprind clișee din 1924 până în 1971. Explicația o dă singur, este bergsoniană. Evenimentele trec în timp, dar rămân în durată pentru totdeauna. Nu contează când s-a petrecut ceva, căci evenimentul se păstrează și se acumulează oricum. Etapele însă sunt clare, iar miezul întregului jurnal îl reprezintă *detenția și botezul*. Abia spre sfârșitul jurnalului este prima prevestire din 1924, pe care o reține Steinhardt de pe bancheta din fundul mașinii, între părinții săi: „Pe șosea, deodată, dintre stejari, apare o biserică și o cruce în bătaia soarelui”. Aceasta este prevestirea.

Ne interesează însă mecanismul declanșării sentimentului de fericire, care nu s-ar fi produs fără intervenția detenției. Aceasta nu fiindcă detenția ar fi neapărat necesară, dar pentru superficialul și flușturisticul Steinhardt a fost esențială. L-a *rupt*, în termeni existențialiști, de viața banală și l-a pregătit pentru clipa trăirii *autentice*. Căci concepția lui Steinhardt este evident existențialistă, uneori și declarată.

La început, autorul ia în glumă și arestarea. Procesul Noica-Pillat este redat, de către Constantin Noica, după eliberare, în termeni evanghelicici. „I-am tras după mine pe toți în bezna iadului”, va zice Noica, în opoziție cu vorbele Mântuitorului: „Când mă voi înălța la cer, vă voi trage la mine pe toți”.

Intrat în iadul detenției comuniste, Steinhardt trăiește frica, groaza de neimaginat, tortura și umilința, decăderea fizică și psihică. Scene greu de imaginat se tot repetă de la începutul și până la sfârșitul jurnalului. Iată cum descrie Steinhardt iadul comunist: „Celula 34 e un fel de tunel întunecat și lung, cu numeroase și puternice elemente de coșmar. E o hrubă, e un canal, e un maș subpământean, rece și profund ostil, e o mină stearpă, e un crater de vulcan stins, este o imagine de iad decolorat”. Așa se nasc frica, groaza de nestăpănit, dar și mila pentru ființele umane care trăiesc aici în propriile lor mizerii.

Cea mai zguduitoare scenă care îl doboară pe Steinhardt este întâlnirea cu Noica la interogatoriu. „Ceea ce mă îngrozește și mă deprimă dincolo de orice puțință de a mă exprima este înfățișarea lui Noica: slab, gălbejit, neras, cu țoale ponosite care atârnă pe el, cu ochelarii negri, ca de fantomă, speriat și umil, turnându-și toți prietenii și cunoscuții”. El, Noica, cel mai mare filosof român! Mila și groaza ating aici culmea disperării.

Poate că nimeni n-a mai descris aceste sentimente reunite mai bine ca Steinhardt.

Dar frica cea mai mare, care este și începutul înțelepciunii, este frica de Dumnezeu, căci oricând poate să fie și mai rău. *Arche sophias phobos Theou*. Cutremurat de frică și de milă, cu dragoste nețărnută pentru semenii în suferință (*philanthropon*, cum îi zicea Aristotel), Steinhardt cere botezul creștin, trecerea la credința milei și a dragostei de oameni, tocmai în opoziție cu iadul în care trăia, el visează la raiul creștin.

După încreștinarea făcută în astfel de condiții, dar cu toată gândirea și simțirea, Steinhardt trăiește clipa existențialistă a fericirii. Într-o noapte, sub forma unui vis. Vede o lumină uriașă, care îl cuprinde din toate părțile și înțelege că este lumina Taborului. Îl cuprind o plăcere nemărginită și uimirea (*taumaston*) unei minuni de nedescris. Aceasta este fericirea, cu toată marea ei. Și o zice Steinhardt: sunt fericit, fericit, fericit!

Nimic nu se compară cu fericirea, doar atâta că, tot în spirit existențialist, oricât de măreață ar fi clipa, ea trece. Trece și vremea detenției, vine eliberarea, dar clipa fericirii nu mai revine, decât jurnalistic, prin reamintirea ei permanentă. Steinhardt nu renunță însă la calea pe care a pornit. Își desăvârșește Botezul și își mărește credința până spre sihăstria creștină, *isihia*, cum îi zice el, adică liniștirea, purificarea totală față de nimicnicia lumii, pregătirea pentru fericirea cea adevărată și veșnică.

Se spune că fiecare om are o poartă a lui, poarta destinului său, pe care o amintește și Steinhardt. Poarta pe care unii o caută toată viața. Câte unul o și găsește, dar ea poate să fie închisă sau bine păzită, ca în povestea lui Kafka. A fost însă un om, am putea să zicem ca într-un basm, pe care îl chema Nicolae Tare ca Piatra (Steinhardt) și care după multe rătăcirii ajunse la poarta unei mănăstiri.

Bătu cu toiagul în poartă, hotărât să lupte, pentru a intra, cu oricine l-ar opri. Dar în locul paznicului la care se aștepta, în pragul porții, cu cheile la brâu, se arată Sfântul Petru. „Nicolae, Nicolae, pe unde ai rătăcit atâta vreme, căci tocmai venisem ca să încui poarta aceasta?” „Am făcut un ocol, Preasfinte, și am intrat pe altă poartă, de unde era să nu mai ies. Am tot căutat înțelepciunea și fericirea, pe care le-am și trăit într-un vis de lumină, cuprins de frică și de milă. Dar visul a trecut, Preasfinte, și am venit aici pentru adevăratul botez și pentru fericirea veșnică.”

„Dacă pentru o clipă de fericire, îi zise Sfântul Petru, ai îndurat atâta frică, ce vei face în fața fricii de Dumnezeu, frica cea mare (*mega phobia*)? Nu știu, Părinte, ce voi face, dar merită să încerc, căci pe mine mă cheamă Tare ca Piatra.”

Și omul nostru a intrat pe poarta care duce spre Împărăția lui Dumnezeu. Pe poarta mănăstirii „Sfânta Ana” de la Rohia.

Până unde o fi ajuns oare, nu vom ști niciodată. Cert este însă că, cel puțin în ultimii săi ani, omul acesta a încercat să meargă pe urmele lui Iisus Hristos, căci Acesta este Calea, Adevărul și Viața (*he hodos, he aletheia, he zoe*), fără să uite însă, ca învățătură de minte și pentru noi, că începutul înțelepciunii este frica de Dumnezeu.

SIMPOZIONUL „ACAD. ATHANASE JOJA ȘI DR. CRIZANTEMA JOJA. VIAȚA ȘI OPERA”

(București, 8 noiembrie 2012)

ȘTEFAN-DOMINIC GEORGESCU

Pe data de 8 noiembrie, la Casa Academiei Române, s-au desfășurat lucrările primei ediții a simpozionului „Academician Athanase Joja și dr. Crizantema Joja. Viața și opera”, sub egida Institutului de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru”. Organizarea simpozionului a fost realizată de unii dintre cercetătorii institutului și de familia celor doi regretați oameni de cultură, reprezentată prin doamnele Oltea Joja și Adriana Totoescu. La simpozion au participat cercetători de la institutele Academiei, membri ai familiei Joja, dar și alte persoane interesate de viața și activitatea acad. Athanase Joja și a soției sale, dr. Crizantema Joja. Simpozionul a fost prilejuit de comemorarea a patruzeci de ani de la moartea lui Athanase Joja.

Simpozionul a avut o dublă intenție. Mai întâi, a fost evocată viața celor două personalități ale filosofiei românești, precum și activitatea pe care au depus-o în cadrul diverselor instituții la care au lucrat sau cu care au colaborat, dar și din postura de ocupanți ale unor funcții de decizie în diferite organisme ale statului. Astfel, au fost amintite contribuțiile pe care le-a avut acad. Athanase Joja, ca președinte al Academiei Române și ca reprezentant al României la diverse foruri internaționale. În al doilea rând s-au menționat contribuțiile celor două personalități ale culturii române la dezvoltarea filosofiei și logicii românești – această a doua parte fiind, de fapt, cea mai consistentă în cadrul tuturor intervențiilor și discuțiilor ocazionate de acest simpozion.

Lucrările simpozionului au fost deschise de cuvântul dlui acad. Alexandru Surdu, președintele Secției de Filosofie, Teologie, Psihologie și Pedagogie a Academiei Române și director al Institutului de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru” al Academiei Române. Domnia sa a realizat, la început, un profil al celor două personalități comemorate, relatând pe larg diverse evenimente care au marcat viața și activitatea acestora, inclusiv unele mai puțin cunoscute publicului larg. În a doua parte a intervenției sale, Alexandru Surdu s-a referit la contribuțiile pe care le-a avut Athanase Joja la dezvoltarea filosofiei românești. Elementele cele mai importante au fost acelea privitoare la studiile de logică realizate de Athanase Joja, precum și la studiile aristotelice, axate mai ales pe *Organon*-ul filosofului grec. Valoarea acestor contribuții este cu atât mai demnă de menționat, cu cât se ia în considerare faptul că Athanase Joja era un cunoscător al

culturii și limbii grecilor vechi, dar și un susținător al mai multor publicații în paginile cărora s-au regăsit studii de logică și studii aristotelice, cum ar fi, de pildă, *Acta Logica*. Desigur, nu puteau lipsi nici referirile la cercetările academicianului Joja pe teme legate de istoria filosofiei, domeniu în care a avut o competență sporită.

Nu în ultimul rând, Alexandru Surdu s-a referit la una dintre reușitele cele mai importante ale lui Athanase Joja și ale soției sale, Crizantema Joja, și anume organizarea la București a uneia dintre edițiile Congresului de Istoria și Filosofia Științei, la care au luat parte specialiști în logică și filosofia științei din centre de cercetare și universitare din întreaga lume. De asemenea, sunt importante și au fost evocate colaborările pe care cele două personalități le-au avut cu diverse publicații și organizații de specialitate de pe mapamond, dar și activitatea acestora la Institutul de Filosofie al Academiei Române, precum și în învățământul universitar de specialitate.

În continuare, din partea Facultății de Filosofie a Universității București, a luat cuvântul dl prof. Vasile Morar. Domnia sa a prezentat, în continuarea ideilor avansate de acad. Alexandru Surdu, aspecte ale colaborării lui Athanase Joja cu această facultate, dar și chestiuni legate de atitudinea acestuia față de promovarea tinerilor cercetători și de dezvoltarea cercetării și învățământului românesc. Profesorul Vasile Morar a prezentat și unele amintiri personale legate de acad. Joja care au contribuit la conturarea unui profil moral al acestuia.

Doamna cercetător științific gr. I Elena Cobianu a realizat în continuare o prezentare a activității dr. Crizantema Joja, atrăgând atenția nu numai asupra contribuțiilor acesteia în domeniul filosofiei românești și al logicii, ci și în ceea ce privește alte ramuri ale filosofiei și culturii. De asemenea, domnia sa a făcut referire și la relațiile excelente pe care dna Joja le-a avut cu toate instituțiile și publicațiile la care a colaborat, precum și la atitudinea binevoitoare și de susținere pe care a avut-o pe parcursul întregii vieți și activități față de colegi și colaboratori.

Nu în ultimul rând trebuie precizată intervenția doamnei profesor Oltea Joja, fiica academicianului Athanase Joja și a dr. Crizantema Joja, care a adus în atenția publicului aspecte ale vieții celor două personalități care au contribuit la conturarea precisă a unei imagini de ansamblu asupra dimensiunii morale și profesionale a vieții acestora.

Simpozionul s-a finalizat printr-o sesiune de dezbateri pe teme deschise de intervențiile celor patru vorbitori, în cadrul cărora au fost luate în discuție și analizate detaliat unele dintre contribuțiile științifice ale celor două personalități, fapt care a generat un interes deosebit din partea publicului participant.